

преподаванию и обучению, который будет более гибким для удовлетворения различных потребностей в обучении. Если преподавание и обучение станут более эффективными в результате изменений, которые внедряет инклюзивное образование, тогда выиграют все дети (не только дети с особыми образовательными потребностями).

Современному образованию отводится особая роль: «Новая школа – это школа для всех. В любой школе будет обеспечиваться успешная социализация детей с ограниченными возможностями здоровья, детей-инвалидов, детей, оставшихся без попечения родителей, находящихся в трудной жизненной ситуации. Будут учитываться возрастные особенности школьников, по-разному организовано обучение на начальной, основной и старшей ступени».

Таким образом, включение детей с ОВР в среду нормально развивающихся детей требует значительных изменений в организации процесса воспитания и обучения.

Нам, как педагогам логопедической группы детского сада приходится видеть разных детей с нарушениями речи, как умственно сохранных, так и имеющих отклонения в интеллектуальном развитии. Бесспорно одно: к каждому ребенку необходим индивидуальный подход, особые требования и много внимания. Только в этом случае можно достичь положительной динамики развития, даже самого «особенного» ребёнка.

Преодолеть особенности развития помогает среда и общество, которое гуманно и лояльно относится к этим «особенным» детям.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 18.02.2014 г.)
2. Статья. Ералиева Х. С. Внедрение инклюзивного образования в Казахстане.
3. Интернет ресурсы: Социальная сеть работников образования nsportal.ru

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫНЫҢ ҚАБІЛЕТІН ДАМУЫ

Скандирова Г.Е., Нуранова Г.М.

«№54 ЖББОМ» КММ, бастауыш сынып мұғалімдері, Қарағанды қаласы

Ұлт болып ұйысып, ел болып еңсемізді тіктеген кезеңде қолға алар ісіміздің бірі де, бірегейі де ұрпақ тәрбиесі. Қазақ халқының сан ғасырлар бойы қалыптасқан тілі мен мәдениеті мойын ұрып, ұрпағымызға төл тәрбие, ұлттық тағылым беру бүгінгі күннің басты ісі. Бүгінгі қазақ мектептеріндегі оқу – тәрбие жұмысының сапасын қазіргі кезеңге сай қалай жақсарту керек дегенде, ең бастысы сабақ формаларымен оның құрылымын жетілдіру, оқытудың жана әдіс тәсілдерін жетілдіру.

Өмірге еніп жатқан жаңалықтар келешек ұрпақтың еркін дамуын, жан-жақты білім алуын, белсенді, шығармашыл болуын талап етеді. Осыған байланысты оқыту мазмұнын, түрін, әдісін таңдай білу қажеттілігі туады. Бастауыш сыныптардан бастап өмірге дайындау, тәрбиелеу жоғарғы орынға қойылған. Баланы әсемдік дүниесіне енгізу, оның бойындағы қабілетін ашу, одан әрі дамыту, оқыту қажеттігін тауып отыр. Мұғалім бағдарлама көлемінде білім беріп қана қоймай пәндер арқылы баланың дамуын қамтамасыз етуі керек. Дамыта, тереңдете оқыту оқулық мазмұны мен оны оқыту әдістерімен жүзеге асады. Бастауыш сыныптарда жүргізілетін негізгі жұмыстың бір түрі оқушылардың тілін дамыту жұмыстарын тереңдете жүргізу. Төменгі сынып оқушыларының келешекте алатын білім мен тәрбиесінің деңгейі де көбінесе олардың осы бастауыш сыныптарындағы тілі мен ойының дамуы дәрежесіне байланысты болып отырады. Оқушылардың тілін дамыту, жұмыстарын тереңдете жүргізу, сауат ашудың бірінші сабағынан оқудың барлық кезеңдерінде үзбей жүйелі жүргізулі нәтижесінде ғана бір қорытынды береді. Енді тіл дамыту жұмыстарын тереңдете жүргізу әдістеріне тоқталатын болсақ оның ішінде қазақ тілін толық, жүйелі сөйлеуге қиналып жүреген балалардың ойын дамытудың негізгі қайнар бұлағы баланың өзін қоршаған ортасы, өзінің басынан өтіп жатқан түрлі оқиғалар өз тәжірибелері. Баланың тілінің дамуына да байқағыштықтың орны ерекше, өз ойларын, білімдерін белгілі бір жүйемен мазмұндауға пікірлерін негіздей білуге дағдыландырудың маңызы зор, сонымен қатар ой қорытындысын шығара білуге дағдыландыру.

Халық педагогикасы-ұлттық тәжірибелермен тағылымдардан туған бай қазына. Олай болса тіл дамыту жұмыстарын тереңдете жүргізудің басты әдісіне айналған ертегілер, жырлар, аңыздар, жаңылтпаштар, мақал-мәтелдер, дәстүрлі рәсімдер, әдет-ғұрыптар, халықтық ойындар, халықтық

құнды мұралар, тәлім-тәрбиенің баға жетпес қайнар көзі болып есептеледі. Тіл дамыту жұмыстарын тереңдете жүргізу көбінесе ана тілі сабағында диафильмді не суретті пайдалана отырып, ертегінің мазмұнын таза, түсінікті, тілмен айтып беруді талап ету. Ертегі баланы қызықтырады, сөзді ұқыпты тыңдай білуге үйретеді, оның қиялын дамытып адамгершілікке тәрбиелейді, тілін ширатып, жан дүниесін, мінез-құлқын қалыптастырады, дарын нышандарын өрнектейді. Көбіне жаңылтпаштар жаздырып, суреттер таратылып беріледі. Бұл баланың тілін ширатып, ой-өрісін кеңейтеді. Ал жаңылтпаш баланың ойын, қиялын шарықтатып, пайымдау қабілетін дамытып оны тақырыпқа баулиды. Әр сабақта «Кім көп біледі?» деген жұмбақ жарыстары ұйымдастырылады. Әрбір сабақта қазақтың тұрмыс-салтымен, мәдениетімен, тарихымен, ұлы адамдар өмірімен тығыз байланыстырып, қанатты сөздерді пайдаланып, балалар алдына белгілі бір проблема қойып оны көптеп шешуге баули отырып дүниетанымын артырамыз.

Бала тілін дамытудың негізгі мақсаты баланы өзі үшін сөйлеуге үйрету. Сөйлеудің адам үшін қасиеттілігін ұғындыру, ана тілінің қадір-қасиетін түсініп сүюге салушылық қабілетін дамыту элементтерін баланың жас күнінен үйретіп дағдыға айналдырған. Тіл дамыту жұмыстарын тереңдетіп жүргізудің екінші бір ұшы ол баланың бойындағы жағымды қасиетін дамыта отырып олардың танымдық қабілетін дамытып жалғастыру. Баланың тілі дамуы деген оның сөздік қорының молаюы. Сөздік жұмыстарына ерекше мән беріп шығармашылыққа баулуды үнемі қару ету міндет. Шығармашылыққа баулуда мынадай қағидаларға сүйену қажет:

1. Баланың сөздерді саналы түрде қолдануына көмектесу қажет.
2. Баланың сөздік қорын дұрыстап толықтырып отыру.
3. Өздігінен ойын, танымын арттырып кітаппен жұмыс істей білуге дағдыландыру.
4. Өз ойын, яғни, кітаптан оқығанына белгілі бір қорытынды жасай білуге баулу.

Тіл дамыту жұмыстарын тереңдете жүргізу әдістері ең алдымен орыс тілінде сөйлеп келген балалардың қабілетін дамыту, тілге деген қызығушылығын ояту, яғни, сұрақтарға жауап беру, оқиғаның текстіге жуықтатып айтып беру сурет бойынша жетілдіру. Ауызша сөйлеу ерекшеліктерімен танысу: интонация (дауыс ырғағы) сөйлеу қарқыны. Баланың сөздік қорын молайту. Текстке ат қою, текстегі мағынасына түсініксіз сөздерді табу, текстен басты мәселені біліп алу, басты кейіпкерді табу міне осының бәрі дамыту болып есептелді.

Баланың тілін дамыту үшін ең алдымен сөздік қорын байытуға көздейміз. Сөздік қорды байыту үшін айналадағы өмірді бақылатып, табиғат құбылыстарын байқатып, диалог түрде сөйлем құрап айтуға үйренеді, сонымен қатар шығармашылыққа баулып тілін дамытудың бір түрі ол жазбаша тіл дамыту жұмыстары: диктант, мазмұндама, шығарма жазу. Оқушылар естіген немесе оқыған әңгімелерінің үлгісіне еліктеп, сөздерді ойдан шығарып жазуға талпынады. Жазылатын шығарма балаларға өте таныс, түсінікті түрде өмір тіршілігіне сай шағын болса да тілдеріне тиек етіп жазып шыға алады.

Бұл жұмыстарды жүргізгенімізде, ойымызда халқымыздың тіл байлығын ұрпағымыздың бойына сіңіруді мақсат еттік.

Әдебиеттер:

1. Қ.Бозжанова. Бастауыш мектеп оқушыларының оқу дағдысын қалыптастыру. Алматы, 2003.
2. «Бастауыш мектеп» журналы №3, 2004
3. С.Рахметова. Қазақ тілін оқыту методикасы.